

ЛІТЕРАТУРА

- Афанасьев В.Т. (1998): Птицы Сумщины. Киев. 1-93.
 Афанасьев В.Т., Гаврись Г.Г., Клестов Н.Л. (1992): Орнитофауна деснянской поймы и ее охрана. 1-58. (Препр. / АН Украины. Ин-т зоологии; 92.7).
 Книш М.П. (1995): Матеріали до поширення та біології дїбровника в Україні. - Беркут. 4 (1-2): 43-44.

Україна (Ukraine),
 19000, Черкаська обл., м. Канів,
 Канівський заповідник.
 В.М. Грищенко.

ХИЖІ ПТАХИ ТА СОВИ ДОЛИНИ р. КАГАМЛИК (ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ)

Ю.Ф. Роговий

Birds of prey and owls of the Kagamlyk river valley (Poltava region). - Yu.F. Rogoviy - Berkut. 8 (1). 1999. - Data about 13 species of birds of prey and 4 species of owls were collected in 3 districts in south-west of Poltava region in 1978-1998. [Ukrainian]

Key words: birds of prey, owls, Poltava region, distribution, number.

Address: Y.F. Rogoviy, 39045 Pirogy, Globino district, Poltava region, Ukraine.

Матеріал для даного повідомлення зібраний протягом 1978-1998 рр. у долині р. Кагамлик на території Семенівського, Глобинського, Кременчуцького районів Полтавської області. У даній місцевості практично відсутні значні деревні насадження, тому більшість видів хижих птахів, що тут відмічені, є перелітними або залітними. Із 13 видів гніздяться лише 3.

Скопа (*Pandion haliaetus*). Дуже рідкісний залітний вид. За роки спостережень відмічалась нами тричі. В усіх випадках це були поодинокі птахи. 15.04.1984 р. скопа кружляла над річковим плесом у с. Пирого. 24.08.1985 р. птах відмічений біля с. Устимівка. Його досить агресивно зустріли сірі чаплі (*Ardea cinerea*). Одна з них літала навколо з витягнутою шиєю, а ще три кружляли над скопою. 17.04.1992 р. скопу бачили у с. Пирого: птах сидів на електричному стовпі, а біля нього літали дві сороки (*Pica pica*). У лапах хижак тримав середнього розміру риби, яку незабаром з'їв, після чого знову полетів до ставка. Придатних місць для гніздування скопи поблизу немає.

Осоїд (*Pernis apivorus*). Дуже рідкісний залітний вид. Спостерігався нами лише раз

– 24.09.1988 р. неподалік від с. Бориси. У насадженні шовковиці птах розкопав осине гніздо, витяг стільники і видзьобував їх. Гніздування поблизу невідоме.

Шуліка чорний (*Milvus migrans*). Рідкісний залітний птах. Спостерігався нами у долині Кагамлика лише раз – 2.06.1987 р. біля с. Гориславці. Більш характерний для долин річок Хорол та Псел, де неодноразово зустрічався у гніздовий період (24.28.06.1984; 12.06.1992; 10.06.1997 рр. – села Іванове Селище, Зубані, Манжелія).

Орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla*). Нечисленний залітний вид. Очевидно залітає із районів Дніпра та Сули, де відомі місця гніздування. Вперше спостерігався нами 27.03.1984 р. на льоду ставка в с. Яроші. Того року там зібралось багато снулої риби (товстолобик, короп, карась), що очевидно і привернуло увагу орлана. Його постійно атакували сіра ворона (*Corvus cornix*) і сорока. 25.02.1990 р. один птах пролітав на північний захід над с. Пирого у бік Сули. Його супроводжував грак (*Corvus frugilegus*). Поодинокі птахів спостерігали 3.12.1995, 26.04.1996, 15.03.1998 рр. Неподалік від Дніпра і Сули (с. Бугайка Глобинського району) 17.11.1997 р. одночасно

спостерігали 6 орланів. Зимою білохвостів можна зустріти біля греблі Кременчуцької ГЕС в районі с. Власівка Кременчуцького району (25.01.1991 р. – один птах) та м. Світловодськ Кіровоградської області (22.02.1991 р. 6 орланів сиділи біля незамерзаючої ополонки, де того року зимували сотні крижнів (*Anas platyrhynchos*), десятки червоноголових черней (*Aythya ferina*) та окремі пари чубатих черней (*A. fuligula*)).

Яструб великий (*Accipiter gentilis*). Звичайний гніздовий та перелітний вид. Зустрічається практично в усі пори року. Гніздиться в парках, полезахисних лісо-смугах. Як правило у гнізді 3-4 пташенят. Інколи великі яструби полюють на свійських птахів, що викликає до них недружне ставлення з боку місцевого населення.

Яструб малий (*A. nisus*). Звичайний гніздовий та перелітний птах. Зустрічається в усі пори року. Гніздиться, як і попередній вид, у парках та лісо-смугах. Загальна чисельність очевидно не перевищує 5-6 пар. Взимку часто полює в населених пунктах. Відомі випадки, коли яструби гинули при цьому, розбиваючись об скляні поверхні, яких вони, очевидно, не помічають при атаці.

Зимняк (*Buteo lagopus*). Звичайний перелітний і зимуючий вид. В окремі роки численний. З'являється, як правило, з кінця жовтня – початку листопада, затримується до кінця березня. Масова поява спостерігається у теплі малосніжні зими з високою чисельністю мишовидних гризунів. Найчастіше зимняки полюють над полями скошеної кукурудзи, соняшника, які саме й багаті гризунами. Під час перельоту 7.03.1984 р. біля с. Пирого протягом години спостережень (15³⁰ – 16³⁰) відмічено 8 птахів, які летіли на схід на значній віддалі один від одного (200-800 м), але в межах видимості. 22.03.1993 р. на схід пролетіло 6 птахів на висоті до 300-400 м. Деякі знижувалися і робили спроби полювати на луках.

Канюк звичайний (*B. buteo*). Нечисленний перелітний птах. Є повідомлення про спроби гніздування (с. Устимівка, уро-

чище Пасіка). Як правило, поодинокі особини зустрічаються на обох перельотах і рідко в літні місяці.

Підорлик великий (*Aquila clanga*). Рідкісний залітний птах. Спостерігався нами лише раз – 22.03.1993 р.: один птах кружляв над с. Устимівка.

Лунь польовий (*Circus cyaneus*). Нечисленний зимуючий вид. Як правило з'являється в жовтні і затримується до березня. Зустрічається поодинокі або парами. Частіше помітні самці. Тримаються взимку переважно біля скірт соломи, де полюють на мишей та дрібних птахів.

Лунь болотяний (*C. macrourus*). Звичайний гніздовий та перелітний птах. Чисельність становить до 8-10 пар. Весною з'являється в березні (15.03 – 1.04), відлітає в жовтні (2.10 – 23.10).

Боривітер звичайний (*Falco tinnunculus*). Звичайний перелітний птах. Не виключена можливість гніздування в окремі роки. Одночасно найбільшу кількість відмічали 14.09.1989 р. – 12 птахів сиділи на електричних дротах (с. Яроші). У більшості випадків спостерігали 1-4 птахів.

Кібчик (*F. vespertinus*). Звичайний перелітний птах, численний на осінньому перельоті. Особливо масовим був проліт 1986 р. 29.08 (з 20²⁵ до 20³⁵) на схід пролетіло 100 кібчиків. 15.09.1986 р. над буряковим полем та ріллею біля с. Устимівка нами було нараховано до 450 птахів. Кібчики трималися тут кілька днів. На 25.09 залишилися лише поодинокі птахи. В інші роки зграї кібчиків рідко перевищували 20 особин. Переважають самки та молоді птахи. Здобута 7.09.1996 р. доросла самка мала такі розміри (мм): крило – 250, цівка – 31, дзьоб (від восковиці) – 13. Найпізніше відмічалися в перших числах жовтня. За словами місцевих жителів, кілька десятків років тому ці птахи були досить численними на гніздуванні.

Сич хатній (*Athene noctua*). Звичайний осілий птах. В долині Кагамлика можливе гніздування 10-12 пар. Найчастіше сичів можна почути і побачити на тваринницьких фермах, пташниках, у пустуючих осе-

лях. Інколи сидять на стовпах, польових дорогах і рідко – на деревах.

Сова сіра (*Strix aluco*). Нечисленний зимуючий вид. Кількість відмічених птахів збільшується в багатосніжні зими, очевидно, за рахунок мігрантів. Не виключається можливість гніздування в окремі роки, але достовірних даних немає.

Сова вухата (*Asio otus*). Звичайний гніздовий осілий птах. У сніжні холодні зими їх налітає дуже багато з інших частин ареалу. Такою була зима 1996 р. Тоді можна було нарахувати одночасно по 20-30 особин (Роговий, 1998а). Відсутність достатньої кількості придатних для гніздування місць обмежує чисельність. Часто вухаті сови полюють над дорогами, тому відомі випадки зіткнення їх з автотранспортом (Роговий, 1998б).

Сова болотяна (*A. flammeus*). Нечисленний гніздовий та мігруючий вид, частіше спостерігається взимку. У гніздовий

період зустрічається на луках та навколишніх полях. Чисельність ми оцінюємо у 2-3 пари. Здобута 14.11.1998 р. болотяна сова мала такі розміри (мм): хвіст – 145, цівка – 46, середній палець – 30, дзьоб (до оперення лоба) – 30. Вага птаха – 300 г, запаси жиру відсутні.

ЛІТЕРАТУРА

Роговий Ю.Ф. (1998а): Орнітофауна Устимівського дендропарку. - Роль охоронюваних природних територій у збереженні біорізноманіття: Мат-ли конфер., присвяч. 75-річчю Канівського природного заповідника. Канів. 227-228.

Роговий Ю.Ф. (1998б): Загибель птахів на автошляхах Глобинського району Полтавської області. - Мат-ли III конфер. молодих орнітологів України. Чернівці. 123-120.

Україна (Ukraine),
39045, Полтавська обл.,
Глобинський р-н, с. Пирогов.
Ю.Ф. Роговий.

ОБ ОХОТЕ ЯСТРЕБА-ПЕРЕПЕЛЯТНИКА НА РУКОКРЫЛЫХ И НЕОБЫЧНОМ СПОСОБЕ УМЕРЩВЛЕНИЯ ДОБЫЧИ

И.Р. Мерзликин

About hunting of the Sparrow Hawk for chiropters and unusual way of killing prey. - I.R. Merzlikin - Berkut. 8 (1). 1999. - Two successful and one unsuccessful hunts of a sparrow-hawk for serotines in Sumy region in 1997 are described. The predator has drowned his prey in a shallow. [Russian].

Key words: Sparrow Hawk, ethology, hunting, prey.

Address: I.R. Merzlikin, Truda str. 30/18, 244004 Sumy, Ukraine.

Помимо сов, которые являются наиболее обычными врагами рукокрылых (Дементьев и др., 1951; Ильин, 1988, 1990), летучие мыши могут стать жертвой и некоторых дневных хищников. Наиболее часто их останки встречаются в пище чеглока (*Falco subbuteo*) (Кузякин, 1950; Дементьев и др., 1951; Голодушко, 1960). В.Ю. Ильин (1988, 1990) неоднократно наблюдал охоту этого хищника на рыжих вечерниц (*Nyctalus noctula*). Из рукокрылых они наи-

более часто становятся жертвами дневных хищных птиц, что объясняется их ранним вылетом и охотой на открытых местах (Кузякин, 1950). Известно также добывание рыжей вечерницы тювиком (*Accipiter badius*) и тетеревятником (*A. gentilis*) (Кузякин, 1950; Дементьев и др., 1951; Клауе, Labes, 1980). В рационе же ястреба-перепелятника (*A. nisus*) на территории Украины рукокрылые не отмечались (Зубаровский, 1977).